

A Népies Irodalmi Társaság Politikai Osztályának tájékoztatója a romániai magyarság megszervezéséről és a népkisebbség helyzetének tanulmányozásáról (1924)*

Jelige: "Behatóan és lelkiismeretesen tanulmányozzák a magyar politikát, jogtudományt és filozófiát, mert a magyar elnyomásnak gyökerei bizonyára a magyar tudományosság e szakáiba ereszkednek. E tanulmányaik eredményeit vigyék a nyilvánosság elé, úgy odahaza, mint külföldön. Jegyezzék fel, és gyűjtsék össze a magyar közigazgatás minden túlkapásait és visszaéléseit, és azokat is vigyék a külföldi ítélszéke elé. Fordítsanak figyelmet a tót nép gazdasági viszonyaira. Tanulmányozzák a kivándorlás okait. Tegyék a tót nép erkölcsi és vallási kérdéseit érdeklődésük és tanulmányuk tárgyává. Vizsgálják meg az úr és a szolga, a munkás és a munkaadó egymáshoz való viszonyát. Egyszóval *folytassanak reális politikát, szakítva az eddigi romantikus politikával.*"

(Masaryk utasítása, amelyet 1897-ben a Tót Múzeumegyesület közgyűlése alkalmával az őt Túroczbesztercén meglátogató tót főiskolai tanulóknak adott. L. Defensio Nationis Hungariae. 124.)

"Mindig azt mondtam a Kárpátokon túl lakó románoknak: ne avatkozzatok a mi dolgainkba. Mi sem megyünk hozzátok, hogy nektek leckét adjunk. Mi nem avatkozunk bele a magyarokkal és a szászokkal való küzdelmeitekbe. Ti tudjátok a ti dolgokat, s mi nem adhatunk nektek semmi tanácsot. De ne cselekedjetek semmit amíg velünk nem közöltétek. Mikor Babes és az Akadémiának Kárpátokon túl lakó tagjai hozzánk jöttek és azt kérdezték tőlem: mit szándékozom tenni velük? Azt felelem: ha valaki alig tudja saját kertjét megművelni, bolond, ha más ember kertjébe akar menni, hogy azt művelje meg."

(Bratianu Ion beszéde 1886-ban Ciureu és Ocasan kiutasítása tárgyában)

A tanulmányozó (asztal) társaság tekintetbe véve a nemzetiségi politikában igazán szakembernek tekinthető Masaryk és idősebb Bratianu jellegének vehető nyilatkozatait, a helyes munkafelosztás elvének tekintetbe vételével folytatandó tanulmányaira vonatkozóan megvitatás tárgyává az alábbi munkaterv-vázlatot teszi:

I.

Tagjai közül az önként vállalkozó alkalmas egyéneket felkéri, hogy tegyék tanulmány tárgyává:

- a) A románság történetét. Alapjául szolgálhat mint rövid vezérfonal Ion *Lupas* kolozsvári egyetemi tanár most megjelent "Istoria românilor" című kézikönyve.
- b) Ezzel párhuzamosan az összehasonlítás és magyar szempontból való helyes tájékozódás kedvéért dr. *Ladihay* "Erdély története" című művének a magyarországi románokra vonatkozó részét.
- c) Tanulmány tárgyává teendő a magyarországi románság politikai törekvésének története Jancsó B[enedek] művei és a román források alapján. Ez utóbbi szempontból kiváló fontosságúak Brote Eugen és Popovici Aurel német nyelven is megjelent művei, továbbá a *Cartea de Aur* című többkötetes nagy anyaggyűjtemény.
- d) A magyarországi összes nemzetiségi törekvések fejlődéstörténete szempontjából kellő tájékoztatást nyújt Jancsó

B[enedek]. "Defensio Nationis" című könyve.

e) Ezzel kapcsolatosan különösebb tanulmány tárgyává teendő az erdélyi szászok történeti szerepe és nemzeti törekvéseiknek fejlődéstörténete.

II.

Bitay Árpád vezetése mellett tanulmány tárgyává teendő a román szellemi fejlődés egész története, különös tekintettel az irodalomra, a művészetre és a különböző tudományokra, elsősorban a nyelvészeti és történeti tudományokra abból a szempontból, hogy miként szolgálták ezek a román nemzeti törekvések ügyét. A figyelem kiterjesztendő azon szellemi érintkezésre is, amelyet a románság saját politikai és nemzeti törekvései érdekében elsősorban a nyugati latin fajú nemzetekkel, különösen a franciákkal folytatott a 19. század harmadik évtizedétől kezdve.

Tanulmány tárgyává teendők a magyar kultúrának vallásos és politikai hatásai is, amelyeket az elmúlt századokban a románság szellemi életének kifejlesztésére gyakorolt.

III.

Tanulmányozandó a román alkotmány és jog fejlődésének története is. E tanulmányok vezetésére, amennyiben távolról meg lehet ítélni, megnyerendő lenne dr. Balogh Arthur nyugalmazott egyetemi tanár.

E tekintetben forrásul szolgálhatnak Disescu tanár művei, továbbá a romániai politikai pártok történetével foglalkozó művek. A román képviselőház és szenátus naplói.

Aktuális és a közvetlen érdekek szempontjából ezek közül a legfontosabbak az 1919 óta megjelent kötetek. Ezek tanulmányozása alapos tájékoztatást nyújt azokról az elvekről és szempontokról, amelyek a különböző román kormányokat a maguk nemzetiségi politikájában vezették.

Ezzel kapcsolatban összegyűjtendők, illetőleg tanulmányozandók mindazok a könyvek, röpiratok, szemlecikkek és tanulmányok, amelyekben román részről a kisebbségi kérdéssel foglalkoztak. Ilyenek elsősorban az Institutul Social kiadványai, amelyekben több olyan tanulmány jelent meg, amelynek tanulmányozása ebben az irányban igen fontos.

IV.

Tanulmány tárgyává teendő a régi és az új Románia gazdasági helyzete és pedig:

a) Románia mezőgazdasági helyzete az egyesülés előtti és az egyesülés után. Románia egyesülés előtti agrárviszonyairól magyar nyelven 1903-ban egy tanulmány jelent meg a Magyar Gazdák Szemléjében Jancsó Benedektől, egy másik tanulmány ugyane szerzőtől, tekintettel az 1907-i romániai agrárlázadásra, a Magyar Társadalomtudományi Szemle 1908-i évfolyamában. Ezen előzetes tájékoztatásul szolgáló tanulmányok Kolozsvár könyvtáraiban bizonyára megkaphatók.

A régi Románia agrárviszonyainak tanulmányozása azért fontos, mert ez ország egész történetének és politikai fejlődésének megértése az agrárviszonyok tanulmányozása nélkül helyesen meg sem érthető, továbbá ezek születték meg politikailag a cáránizmust, amelynek reprezentánsa a parasztpárt, a sugalmazó szelleme pedig a "Paysan du Danube" általunk még nem ismert lelke. Az a politikai párt és törekvés, amely Románia jövődjét történetében valószínűen olyan szerepet fog játszani, mint játszott a múltban, a liberális párt.

b) A cáránizmus lényegét meg lehet ismerni Madgearu parasztpárti képviselő "Taranismul" című könyvéből. Ezen előzetes tanulmány nélkül helyesen megérteni és megítélni az 1918 óta végrehajtás tárgyát alkotó különböző agrárreformokat nem lehet. Megszerezvén ez irányban az általános tájékozódást, behatóbban tanulmányozandó az erdélyi agrárreform.

Hogy ez minő szempontokból történjék, tájékoztatásul elolvasandó a megküldendő "Mémoire présenté par le Comité des hongrois etc." című füzet "La réforme agraire visant à faire disparaître la classe des etc." fejezete (60-111. lap).

Legcélszerűbb módszer az, ha valaki, aki a helyi viszonyokkal ismerős, kiválaszt egy közigazgatási járást valamelyik olyan vidéken, amelyen a magyarok mint kisebbség vegyesen laknak a románokkal, és volt kiosztásra elegendő

magyar földbirtok azon a területen, helyszíni vizsgálat és tanulmány alapján, biztos adatokra támaszkodva leírja, hogy ott minő módon és minő eredménnyel hajtották végre a reformot, feljegyezve minden szabálytalanságot és visszaélést.

Egy másik valaki az agrárreform végrehajtását az előbbinek pendantjául tegye tanulmány tárgyává hasonló szempontokból olyan járásban, amelyben a magyarság túlnyomó számban lakik, és nincs is elegendő felosztásra fordítható magyar földbirtok. Legalkalmasabb erre egy székelyföldi járás.

E tanulmányokban egyik vezető szempont annak vizsgálata legyen: minő hatása volt e reformnak egyrészt a termelésre, másrészt a földművelő parasztság gazdasági, erkölcsi és kulturális színvonalára vonatkozóan?

c) Tanulmányozandók az egész Románia, de különösen Erdély ipari, kereskedelmi és pénzügyi viszonyai. E tekintetben mintának szolgálhatnak Gyárfás Elemérnek "Románia hitelszervezetei s az erdélyi magyar pénzügyek" című tanulmánya, továbbá egy "Románia közgazdasági viszonyai" című leküldendő gépírási tanulmány. Forrásul használhatók a Román Statisztikai Hivatal kiadványai, továbbá a Buletinul Institutului Economic Românesc című hivatalos füzetes kiadvány dr. Gheron Netta szerkesztésében.

Politikai szempontból a tanulmány különösebben abból a szempontból fontos, amelyben a jelenleg hatalmon levő liberális párt áll az új Románia pénzügyi, kereskedelmi és ipari életével, amely viszonyoknak egyenes eredménye az a sajtósági nacionalizációs eljárás, amely a jelenlegi liberális kormányának legfőbb gazdaságpolitikai programja.

Románia közgazdasági állapotainak tanulmányozásánál nem szabad szem elöl téveszteni, hogy ez államban erős iparosodási folyamat van megindulóban, amely hivatva lesz felszívni az erdélyi mezőgazdasági proletariátust. E proletariátusban a magyar uralom idején az erdélyi birtoktalan magyar parasztság jelentékenyen nagyobb számarányban volt képviselve, mint a román. Az agrárreform végrehajtása következtében feloszlott nagybirtokok cseléd és napszámos eleme a proletariátust még jobban megneveli, és az mint ipari munkásság igyekszik majd elhelyezkedni.

A magyar ipari munkásság helyzete, életfeltételei és viszonyai részletesebb tanulmányt és megfigyelést kívánnak, különös tekintettel arra, hogy az politikailag a szociáldemokrata párt keretében fog elhelyezkedni.

A magyar ipari munkásság a romániai szociáldemokrata párt politikai mozgalmában ma is igen jelentékeny szerepet játszik, úgy értelmiségénél, mint számánál fogva. A tanulmányozó társaság tagjai igyekezzenek a romániai szociáldemokrata párt magyar tagjaival érintkező pontokat találni, s azt magyar szempontból befolyásolni, de ezt csak oly tagok tehetik, akiknek gondolkozása nem áll szöges ellentétben a radikális és szocialista gondolkozással. Ez érintkezésnek igen alkalmas formája a szocialista szervezetek szabad iskoláiban való előadások tartása és tanítói munkásság vállalása. Ebben az irányban már történtek Kolozsváron - úgy gondolom Janovics színingazgató közreműködése következtében - figyelemre méltó kezdeményezések, amelyeket tovább kell fejleszteni. Nem szabad ezt a kérdést azért sem kicsinyelni, mert a magyar ipari munkások igen tekintélyes része a román királyság nagyobb városaiban és ipari középpontjain helyezkedik el, túlnyomóan román környezetben, hol annak hatása alatt nagyon könnyen elveszítheti magyar öntudatát és érzését.

A szociáldemokrata párt munkásszervezetei szolgáltathatnak egyetlen alkalmat arra, hogy rájuk, mint magyar szocialistákra, hatást lehessen gyakorolni.

V.

Tanulmány tárgyává teendő a romániai közigazgatás és igazságszolgáltatás egész menete, s annak keretében az úgynevezett egységesítés. Miután Romániához három sokkal fejlettebb közigazgatással és igazságszolgáltatással bíró állam: magyar, osztrák és orosz területek részei csatoltattak, a kiegészült Románia legsúlyosabb élet- és politikai problémáját az alkotja: miként hajtja végre a tervbe vett egységesítést?

Nem szabad feledni, hogy a régi politikusok közigazgatásra és igazságszolgáltatásra vonatkozó felfogása, tudományos elméletei egészen más természetűek, mint a magyar állami életben hajdan uralkodott irányelvek. E különbözőség s mentalitás ismerete nélkül a gyors egymásutánban érvényesülő közigazgatási és igazságszolgáltatási intézkedésekkel szemben a védekezés éppen oly nehéz, mint a hozzájuk való okos alkalmazkodás.

Masaryk tanácsát követve összegyűjtendő és feljegyzendő a román közigazgatás és igazságszolgáltatás összes visszaélései és erőszakosságai. E tekintetben legcélszerűbb azt a módot és eljárást alkalmazni, melyet a leküldött

sérelmi-jegyzék alkalmazott. Miután a főkérdés az, hogy ez intézkedések mennyiben irányulnak a kisebbségek ellen, legcélszerűbb elővenni a párizsi szerződések kisebbségekre vonatkozó határozmányait, s az azokban felsorolt egyes pontok szerint állapítani meg ezeket a pontos adatok felsorolásával, az eset rövid leírásával a sérelmeket, erőszakoskodásokat és visszaéléseket. Ezek a kisebbségi szerződés megfelelő pontjai szerint külön gyűjtendő össze, s azok másolata negyedévenként felküldendő ide is.

VI.

Igen nagy gond fordítandó a romániai magyar nép egyházi, iskolai és társadalmi, erkölcsi és közművelődési életére. Legcélszerűbb e széleskörű téma könnyebb tanulmányozása céljából annak tárgykörét a következő három csoportra osztani: *a vallás-erkölcsi, az iskolai és közművelődési, társadalmi s egyesületi munkásság* csoportjaira.

a) A vallás-erkölcsi tárgykör tanulmányozása első feladatának tekintse számba venni, hogy az egyes magyar egyházak szerint hány egyházközség van? Ezek között hány az anya és hány a leány egyházközség? Minden egyes egyházközségnek mennyi a lélekszáma? Minő anyagi és szellemi erővel rendelkezik minden egyes egyházközség és maga az egész egyház is. A vegyes vallású egyházközségekben minő a viszony a különböző felekezeti magyarság között? Minő eszközök segítségével lehet a vallásérzülettel párhuzamosan az erkölcsi színvonalat emelni, és a kifogásolható erkölcsi fogyatkozásokat kiküszöbölni vagy legalább enyhíteni.

Minő a viszony a lelkészkedő papok és hívek között?

Célszerű lesz a fiatalabb lelkészeket, tanítókat vagy falun időző teológiai hallgatókat arra ösztönözni, hogy a maguk egyházközségének monográfiáját legalább vázlatosan készítsék el. A tanulmányozó társaság tagjai bővebb tanulmány tárgyává téve e tételt dolgozzanak ki az ilyen egyházközségi monográfiák számára egy útmutatóul szolgáló tervvázlatot.

b) Ugyanilyen tanulmány tárgyává kell tenni az egyes magyar falvak iskolai és művelődési helyzetét is. Az eddigiekből ítélve a román kormányzat valószínűség szerint lehetetlenné fogja tenni a magyar felekezeti elemi iskolázást, és a románosítás céljából helyettesíteni fogja azokat román állami iskolákkal, mégpedig az első támadás vonalában azon községekben, amelyekben a magyarság mint kisebbség él szemben a románsággal. Ez esetben a védekezésnek nem marad fenn más módja, mint az iskolán kívüli népművelés az irodalom, a népművelő előadások, olvasó-dalos stb. körök, egyesületek szervezése útján. E vegyes lakosságú, többnyire tömeges románság közé ékelt magyar kisebbségtől lakott községekre különösebb figyelem és súly helyezendő.

c) Ez esetben a védekezés átmegy a társadalmi térre. A régi népies eredetű ünnepeket, még a vallásos természetű búcsúkat is, valamint a népies összejöveteleket, multságokat meg kell tölteni művelődési tartalommal, műkedvelő színelőadásokkal, műsoros zene, dal stb. előadások segítségével.

d) Az erdélyi magyar értelmiség tegye magáévá az orosz radikálisoknak a cári uralom alatt követett jelszavát: *a nép közé menni!* A magyar nép tömegének kell alapját és segítő tábort alkotnia az erdélyi magyar értelmiség minden politikai, gazdasági, művelődési védekező akciójának. Oda kell hatni, hogy a nép bizalmatlansága szemben a nadrágos elemmel megszűnjék. Az erdélyi magyarság ügye elveszettnek tekinthető, ha nem írja zászlajára a szó nemesebb és valódibb értelmében vett demokráciát. A magyar uralom alatt a románság ereje ebben a politikai és társadalmi egység érzetében volt, vagy amint dicsekedve mondták: egyek vagyunk a bocskortól fel a püspöki süvegig (de la opinca pâna la vladica).

e) Figyelemmel kell kísérni azokat a magyar gyermekeket is - sőt községenként egyenesen nyilván kell tartani -, akik a román állami iskolákba járnak. Nem szabad bennük csak renegátokat látni, hanem odahatni, hogy ők megtanulják a román iskolában mindazt, ami a román lelkület megismerésére vonatkozik, de azért megmaradjanak magyaroknak. Attila azért volt félelmes ellenfele a rómaiaknak, mert ifjúkorában Rómában élt mint tús, és Aetius azért volt Attila legerősebb ellenfele, mert ifjúkorában tús volt a hunok táborában.

f) Hogy a közép- és felső iskolákra vonatkozóan mik legyenek az irányadó szempontok, arra nézve elegendő tájékoztatást nyújtanak a mellékelt gépírási pontozatok.

g) Célszerű lesz, ha egy olyan tanügyi férfiú vezetése mellett, aki iskolai kérdésekkel kapcsolatban a román közoktatásügyi politikával behatóbban foglalkozott, mint például - ha szabad innen távolból rámutatni - Gál Kelemen, a tanulmányok céljából egy külön szakosztály alakul, amely behatóan foglalkozik az egész Románia oktatásügyi

kérdéseivel.

h) Miután Romániában nincsen magyar tannyelvű főiskola, különösebb tanulmány tárgyává kell tenni azt a kérdést, hogy a középiskolát végzett ifjú minő magatartást tanúsítson a román főiskolákkal szemben? Megfontolandó, hogy az erdélyi magyarságra előnyös-e vagy nem, ha a középiskolát végzett magyar ifjak Magyarországra mennek tanulni.

Hogy e tanulmánynak reális alapja legyen, a legelső teendő megvizsgálni a kolozsvári román egyetemen tanuló magyar ifjak helyzetét. Egy hivatalos román kimutatás szerint 300-nál több magyar ifjú tanul az egyetemen. Ezekről egy törzskönyvet kellene összeállítani azért, hogy meg lehessen állapítani, hogy minő tanulmányi eredményt mutatnak fel? Minő magyar szempontból a gondolkozásuk stb.? Hogyan lehetne rájuk hatni, hogy az egyetemről kikerülve a magyar ügynek olyan hasznavehető harcosai lehessenek, mint voltak a magyar egyetemekről kikerült román politikai vezetők?

A román főiskolákon tanuló magyar ifjak helyzetének tanulmányozásával szoros kapcsolatban áll az erdélyi magyarságnak egy másik problémája is.

Az erdélyi magyarság vezetői - elenyésző kivétellel - nem ismerik kellő mértékben sem a román nyelvet, sem a román politikai életet. Ennek sajnálatos következménye akkor tűnik ki, ha a román kormány teljesen szabad parlamenti választásokat engedne, a román parlamentbe vagy 30 magyar parlamenti képviselő kerülne. Ezek ott igazán száraz ágon hallgató ajakkal csüggedten gubbasztó madarak lennének. Miután az erdélyi magyarság vezetői között aránylag igen kevés van, aki tökéletesen bírná a romániai művelt körök szalon és magasabb politikai nyelvét, a franciát, a román államférfiakkal és irányadó politikai egyéniségekkel a közvetlen érintkezés, ha nem is éppen kizártnak tekinthető, de nehézkes, sőt unalmas, amelynek ismétlődését mind a két fél kellemetlennek érzi magára nézve.

Ezzel kapcsolatos még a következő kérdés is.

i) Az erdélyi magyarság ügyének csak akkor van némi sikere, ha azt a nemzetközi sajtóban és publicisztikában egy erős propagandatevékenység kíséri. E propagandatevékenységet azonban csak rá alkalmas erdélyi magyar egyének folytathatják. Hogy jelenleg működne ilyen erdélyi egyéniségek, egyáltalán nem ismeretes. Ami e téren, ez irányban történt, az mind magyarországi emberek munkája volt. Miután az Erdélyből kiköltözött magyar értelmiségben még gyengébb mértékben van meg az ilyen tevékenységhez szükséges kvalifikáció, s miután Magyarországon az erdélyi, illetőleg a romániai viszonyok ismerete napról napra hézagossá lesz, nem is remélhető, hogy ez a külföldi propaganda tanácsosabb legyen, tanulmány tárgyává kellene azt is tenni, miként lehetne a román főiskolákat látogató magyar ifjúság közül egy néhány tehetségesebb egyént akként felnevelni, hogy azok a román politikai, művelődési, gazdasági viszonyok és egy-két idegen (francia, angol) nyelv lehető tökéletes ismeretével felszerelve ilyen munka elvégzésére vállalkozhassék?

VII.

Beható tanulmány tárgyává kell tenni: a romániai magyar, román, német stb. irodalmi, főleg pedig hírlap-irodalmi viszonyokat. Nagyon helyes lenne, ha egy olyan központi sajtóbürot szerveznének, ahol ezeket a lapokat olyan figyelemmel kísérik, mint kísérik egy bizonyos középponton, és pedig ez utóbbi helyen követett rendszer elvei alapján.¹

Addig is azonban, amíg ez a középponti sajtóbürot szervezhető lenne, célszerűnek látszik a magyar sajtóra olyan hatást gyakorolni, hogy az igazán hű és pontos tükre legyen mindannak, ami Erdélyben a magyarság ügyével összefüggésben van. Hogy ez keresztülvihető legyen, célszerű lenne a magyar lapok szerkesztősegeit az alábbi szempontokra figyelmeztetni.

a) Fektessenek fősúlyt a román parlament olyan tárgyalásainak ismertetésére, amelyek az erdélyi magyarság vagy általában a kisebbségek ügyeivel kapcsolatosak. A beszédek idevonatkozó részeit - pro és kontra - közöljék pontos és megbízható fordításban, vagy legalább olyan kivonatban, amelyik azok lényegét és szellemét helyesen visszatükrözi.

b) A román kormánynak és a hatóságoknak minden olyan rendeletét és intézkedését, amely kapcsolatos a kisebbségekkel, hivatalos szám és dátum pontos megjelölésével, lehetőleg egész terjedelemben vagy megbízható pontos kivonatban, de a punctum salientet alkotó részt szó szerint közöljék.

c) Minden közigazgatási, igazságszolgáltatási visszaélést, erőszakoskodást, korrupciót pontos leírásban, teljesen megbízható adatok alapján közöljenek lehető objektivitással, szem előtt tartva azt az elvet, hogy a tény a fontos, a kommentár pedig mellékes.

d) Fektessenek nagy súlyt a magyar lapok arra is, hogy minden nyilatkozatot, amely a román sajtóban az erdélyi magyarság magatartására vonatkozóan pro és kontra elhangzik, ismertessenek. Ismertetni kell mindazokat a könyveket, röpiratokat és szemleleckéket, amelyek Romániában a magyar kisebbségeket érdeklik, vagy érdeklő kérdéseket tárgyalnak.

e) Ismertessék azokat a szépirodalmi alkotásokat, regényeket, drámákat, amelyek a román műveltebb körök társadalmi élete valóságos erkölcsrajzának tekinthetők.

f) A magyar lapokat úgy kell szerkeszteni, hogy azok számára, akik Románián kívül élnek, forrásául szolgálhassanak az erdélyi magyarság ügyében kifejtendő nemzetközi sajtópropaganda számára.

g) Oda kell hatni, hogy az erdélyi lapok a magyarországi eseményekkel csak tárgyilagos referátumokban foglalkozzanak. Állást ne foglaljanak se pro, se kontra, főleg pedig ne erőszakolják bele a mai Magyarországon divatos pro et kontra felfogást semmi téren az erdélyi magyarság ügyeinek tárgyalásában, hanem szigorúan kövessék Bratianu jellegű idézett nyilatkozatát. Ellenkező esetben kiteszik magukat román részről annak a külső jelek által is igazoltnak látszó gyanúnak, hogy a magyar kormány vagy az egyes magyar pártok anyagi támogatását élvezik. A magyarországi kormánynak nincs és nem is lehet semmi szüksége az erdélyi magyar lapok támogatására.

VIII.

E fennebb részletesen specializált tanulmányok csak elméleti értékűek lesznek, ha nem tartják szem előtt azt, hogy azokat azért kell elsősorban folytatni, hogy a nyert eredmények felhasználhatók legyenek azon külföldi propaganda számára, amelynek megszűnni nem, de a múlthoz képest csak erősödni lehet.

E tanulmányokat azért kell folytatni, hogy eredményét felhasználhassák, az erdélyi magyarságnak fennmaradásáért folytatott küzdelmében segítségére lehessenek, másodsorban pedig azért, hogy azok, akik Erdélyen kívül élve az erdélyi magyarság érdekében folytatott propagandatevékenységet adatokkal és irányításokkal támogatják, annak eredményeit és megbízható adatait felhasználhassák.

E töredékes gondolatokból összeszerkesztet tervvázlatot azért bocsátjuk rendelkezésükre, hogy azt vitassák meg, és ha abból valamit jónak látnak, annak felhasználásával saját belátásuk szerint alkossák meg munkatervüket.

Amint fentebb előadottakból ismerhetik: semmiféle irredenta törekvésnek nem vagyunk hívei, és semmi olyan munkásságot nem javasolunk, amely titkos vagy éppen államellenes működésnek volna minősíthető. A dolgok objektív, tudományos célú vizsgálata a feladat, amely teljesen összeegyeztethető a román állam törvényének azon tiszteletben tartásával, amely minden lojális állampolgár kötelessége bármilyen államban éljen.

Mi a magyarországi és a külföldi közvélemény informálásában szigorúan ragaszkodunk a párizsi békeszerződés és a gyulafehérvári határozatok kisebbségekre vonatkozó rendelkezéseinek a román kormányhatalom részéről való megvalósításához. Munkásságunkban nagy nehézséget okozott, sőt majdnem lehetetlenné tette, hogy az erdélyi magyar értelmiségnek nem volt olyan csoportja, amely a fennebbiekben részletezett szempontok vagy azokhoz hasonló elvek szerint komoly tanulmány tárgyává tette volna saját helyzetét, s azokra vonatkozóan minket ellátott volna teljesen megbízható adatokkal és tájékoztatásokkal. E körülmény majdnem lehetetlenné tette, hogy mindazokat, akár belföldieket, akár külföldieket, akik hozzánk fordultak külföldi propagandamunkásságuk számára adatokért és információkért, kellően támogathassuk.

Jegyzet

1 A NIT budapesti politikai osztályának sajtófigyelése.

- [Somai József: Rendszert teremteni a civil szférában](#)

- Bereczki Kinga: Hozzászólás Somai József Rendszert teremteni a civil szférában című írásához
- Bodó Barna: Civil önépítkezés
- Farkas Éva: Civilek együtt
- Farkas Miklós: Az érdekegyeztetés, érdekérvényesítési szolidaritás és partnerségi kapcsolatok kialakításának jelentősége a civil szerveződésben
- Dr. Fleisz János: Hozzászólás
- Kósa András László: A romániai magyar civil szféra természetrajzához
- Kötő József: A civil társadalom erői felszabadításának egy lehetséges útja
- Lőrincz Zsuzsanna: Hozzászólás Somai József vitaindító írásához
- Szenkovics Dezső: A civil szervezetek helye és szerepe a társadalomban
- Sebestyén István: A nonprofit szektor érdekképviseletének megoldása
- Bárdi Nándor: Önszerveződés és önreflexió a két világháború közötti magyar kisebbségtörténetben
- A Népies Irodalmi Társaság Politikai Osztályának tájékoztatója a romániai magyarság megszervezéséről és a népkisebbség helyzetének tanulmányozásáról (1924)
- Jancsó Benedek feljegyzése az erdélyi kulturális és társadalmi akciókról (1926)
- Sulyok István tervezete az EMKE átalakítására (1926)
- Sulyok István tervezete magyar kultúrhivatal felállítására (1927)
- Sulyok István: Az erdélyi magyarság társadalmi szervezete
- Sulyok István: A magyar könyv Erdélyben
- Kovács György: Gyalogszerrel a Székelyföldön
- Constantin Iordachi: A nemzet újrajzolt határai: A magyar "státustörvény" és Románia kettős állampolgárságra vonatkozó politikája a Moldovai Köztársaságban
- Juan J. Linz: Nemzetépítés és államépítés
- Charles Taylor: Nacionalizmus és modernitás
- Sorbán Angella - Nagy Kata: Beszélgetések a státustörvényről Erdélyben
- Veress Emőd: Végrehajtás és döntéshozás viszonya a helyi közigazgatásban. Miért beteg Romániában a helyi közigazgatás?
- Szász Alpár Zoltán: A demokrácia modelljei Romániában: a valóság számokban kifejezve
- Nagy Csongor István: A romániai kisebbségi jog 1945 és 1989 közötti történetének tendenciái, különös tekintettel a romániai magyarság történetére (2.)

(c) Jakabffy Elemér Alapítvány, Media Index Egyesület 1999-2004
Impresszum | Médiaajánlat | Adatvédelmi záradék